

**Rapport fra tilsyn ved Forsvarsbygg Markedsområde Bergen – Haakonssvern tørrdokk
inspeksjonsrapport nr. 2010.006**

Virksomhetens navn: Forsvarsbygg Markedsområde Bergen

Arkivkode: 2010/7246

Virksomhetens adresse: Postboks 12 Haakonssvern,
5886 Bergen

Anleggsnr: 1201.0382.01

Organisasjonsnr: 975950662

Utslippstillatelse av: 20. desember 2006

Tidsrom for inspeksjonen:
21. mai 2010

Tilstede:

Fra Forsvarsbygg MO Bergen: Kjell Witsø Johnsen,
Erlend Jensen
Fra Haakonssvern Orlogsstasjon: Svein Syversen
Fra FLO/V – MAR: Rune Sæbø Pedersen, Fred W.
Nygaard, Vidar Gjerde, Svein Kjærgaard
Fra Forsvarsbygg Utvikling Vest: Even Segbø

Fra Fylkesmannen:
Hallvard Hageberg
Sissel Storebø

Rapportens innhold:

Denne rapporten beskriver de avvik og anmerkninger vi fant innen følgende kontrollerte områder:

- Internkontroll med hovedvekt på risikovurdering, avviksbehandling og det ytre miljø
- Utslipp til ytre miljø; utslippskontroll, drift av renseanlegg og tørrdokk, utslipp til luft
- Håndtering av farlig avfall og kjemikalier
- Krav i utslippstillatelsen

Hovedkonklusjon:

Under inspeksjonen ble det påvist følgende avvik:

1. Internkontrollen er ufullstendig for ytre miljø
2. Virksomheten har mangler ved sin kjemikaliehåndtering
3. Brudd på vilkår i utslippstillatelsen

Det ble gitt følgende anmerkninger:

1. Manglende deklarasjonsskjema

Frist for retting av avvikene er satt til 1. september 2010.

Utarbeidet dato :

Godkjent dato:

Sissel Storebø
overingeniør

Kjell Kvingedal e.f.
seksjonssjef

1. Innledning

Rapporten er utarbeidet etter en kontroll ved Forsvarsbygg Markedsområde Bergen, tørrtokken på Haakonvern, den 21. mai 2010. Kontrollen inngår som en del av Fylkesmannens arbeid med å håndheve gjeldende krav med hensyn til beskyttelse av det ytre miljø. Kontrollen fokuserer på overholdelse av krav og rapporten beskriver de avvik og anmerkninger som ble avdekket under kontrollen. Rapporten gir ingen fullstendig tilstandsvurdering av virksomhetens miljøarbeid eller miljøstatus.

Definisjoner på et avvik og en anmerkning:

AVVIK defineres som overtredelse av vilkår gitt i utslippstillatelsen eller gjeldende lover og forskrifter for å ivareta det ytre miljø.

ANMERKNING er et forhold som ikke omfattes av definisjonen for avvik, men som Fylkesmannen mener det er riktig å påpeke for å ivareta og forbedre det ytre miljø.

Alle våre tilsynsrapporter er offentlige og blir lagt ut på vårt nettsted www.fylkesmannen.no/hordaland.

2. Dokumentunderlag

Dokumentunderlag for inspeksjonen var:

- Lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven)
- Lov om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontrollloven) §3 om aktsomhetsplikt og § 3a om substitusjonsplikt.
- Forskrift om begrensning i bruk av helse og miljøfarlige kjemikalier og andre produkter (produktforskriften).
- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheten (internkontrollforskriften)
- Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall (avfallsforskriften), kapittel 11 om farlig avfall
- Tillatelse etter forurensningsloven 20. desember 2006
- Virksomhetens egen dokumentasjon som ble framlagt ved kontrollen

3. Avvik

Avvik 1:

Internkontrollen er ufullstendig for ytre miljø

Avvik fra:

Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter, Internkontrollforskriften §5 andre ledd punkt 6 og 7.

Kommentarer:

Virksomheten har internkontroll som også omfatter ytre miljø, men denne er ikke fullstendig. Internkontrollforskriften § 5, andre ledd punkt 6 og 7 setter krav til at bedriften skal kartlegge farer og problemer og på denne bakgrunn vurdere risiko, samt utarbeide tilhørende planer for å redusere risikoforholdene. Risikovurdering for ytre miljø skal omfatte bedriftens påvirkning av ytre miljø, som blant annet lagring av kjemikalier og forurensning. Forskriften setter og krav til at bedriften skal iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av relevante myndighetskrav.

Dette gjelder følgende forhold:

1. Risikovurdering

Det er ikke foretatt en skriftlig risikovurdering for avløpsreanseanlegget i dokken. Risikovurdering er ikke fulgt opp med en handlingsplan og tiltak for å redusere risikoforholdene.

Risikovurdering for ytre miljø skal omfatte hele avløpssystemet og virksomhetens påvirkning av det ytre miljø. Det skal også tas høyde for klimaeffekter og risikovurderingen skal oppdateres rutinemessig.

Det ble opplyst at det er 2 personer som har fått opplæring på drift av reanseanlegget. Det er ikke foretatt en risikovurdering på om denne bemanningen er tilstrekkelig.

2. Skriftlige rutiner for å unngå utslipp til ytre miljø

Virksomheten har manglende skriftlige rutiner for å unngå utslipp til ytre miljø. I dette ligger at de arbeidsrutiner som alt finnes må dokumenteres og systematiseres slik at de kan inngå i internkontrollen. Dette gjelder blant annet skriftlige rutiner for håndtering av farlig avfall, håndtering av bunnstoffslem fra oppsamlingskum og substitusjon av farlige stoffer.

3. Driftsinstruks for reanseanlegget og dokken

Det foreligger ikke driftsinstruks for reanseanlegget og dokken.

4. Driftsjournal

Det blir ikke ført journal over utslippsforhold og avfallsmengde som blir levert til godkjent mottaker

Avvik 2:**Virksomheten har mangler ved sin kjemikaliehåndtering****Avvik fra:**

Produktkontrollloven § 3a

Internkontrollforskriften §5 nr. 7

- 1) Virksomheten har ikke dokumentasjon på kjemikalie som blir brukt, for eksempel i form av sikkerhetsdatablad
- 2) Virksomheten kan ikke dokumentere rutiner for substitusjon av kjemikalier som ble brukt

Kommentarer:

Sikkerhetsdatablad for kjemikalier som er i bruk kunne ikke framlegges ved tilsynet.

Alle som bruker produkter med stoffer som kan være en risiko for helse og miljø, har plikt til å vurdere om de kan bruke mindre farlige alternativer (Produktkontrollloven § 3a). Bedriften skal dokumentere arbeidet med substitusjon.

**Avvik 3:
Brudd på vilkår i utslippstillatelsen**

Avvik fra:
Utslippstillatelse av 20. desember 2006

Kommentarer:

Utslippstillatelsens vilkår er ikke overholdt. Dette gjelder følgende forhold:

1. Renseanlegget har vært i drift siden høsten 2008. Det er ikke tatt prøver av avløpsvannet siden oppstart. Virksomheten kan derfor ikke dokumentere at utslippskravene blir overholdt og at spylevannet/avløpsvannet ikke inneholder miljøskadelige stoffer. I utslippstillatelsen er det satt krav om at det skal tas prøver av suspendert stoff, oljeinnhold, organiske forbindelser og tungmetaller, jf punkt 2.7 og 6. 5 i tillatelsen og virksomheten sitt eget måleprogram for utslipp fra avløpsrenseanlegget.
2. Årsrapport er ikke sendt til Fylkesmannen. Virksomheten skal rapportere sine totale utslipp til luft og støy, avfallsmengder og energiforbruk, jf punkt 6. 3 i tillatelsen. Rapporteringen skal skje innen 1. mars påfølgende år via Altinn.

5. Anmerkninger

**Anmerkning 1:
Manglende deklarasjonsskjema**

Deklarasjonsskjema for farlig avfall for tørrdokken kunne ikke framlegges ved tilsynet. Det ble opplyst at kopi av deklarasjonsskjemaene ble oppbevart på miljøstasjonen på Haakonsværn.

6. Andre forhold

Utslippstillatelsen datert 20. desember 2006 som er gitt til Forsvarsbygg Utvikling Vest bør bli søkt overført til Forsvarsbygg Markedsområde Bergen. Ansvarsområde bør klargjøres. Det bør utarbeides en skriftlig avtale der ansvarsområde for de ulike avdelingene blir beskrevet mellom leietaker og eier for operasjoner i tørrdokken.